

BILTEN RG 35

Bilten Radne grupe za Poglavlje 35
Nacionalnog konventa o Evropskoj uniji

NACIONALNI KONVENT

Nacionalni konvent o Evropskoj uniji predstavlja stalno telo u okviru kojeg se vodi tematski strukturirana debata predstavnika državne administracije, političkih partija, nevladinih organizacija, stručnjaka, privrede, sindikata i profesionalnih organizacija, o pristupanju Srbije Evropskoj uniji.

RADNA GRUPA 35

Cilj Radne Grupe za pregovaračko poglavlje 35 jeste da pomogne proces normalizacije odnosa i unapredi život građana Srbije i Kosova kroz zastupanje predloga praktičnih politika, konkretnih rešenja za implementaciju Briselskog sporazuma i kroz promociju vrednosti Evropske unije.

Radna grupa je otvorena za sve organizacije civilnog društva, profesionalna i akademска udruženja i pojedince-eksperte koji se bave ovom temom.

ZAJEDNICA SRPSKIH OPŠTINA U RALJAMA REPUBLIKE SRPSKE

Stefan Surlić, istraživač

stefan.surlic@gmail.com

Sve su glasniji zahtevi da Zajednica opština sa srpskom većinom mora biti formirana u dogledno vreme. U pitanju je kredibilitet Evropske unije kao medijatora dijaloga koji traje od 2011. godine. Zahtevana sveobuhvatna normalizacija koja bi se formalizovala kroz pravno obavezujući dokument nezamisliva je bez primene svih prethodno postignutih sporazuma. To se posebno odnosi na primenu Briselskog sporazuma postignutog 2013. koji u šest tačaka predviđa formiranje Zajednice, kao i dodatnog sporazuma o glavnim elementima odnosno opštim principima ZSO koje su Beograd i Priština usaglasili još 2015. godine.

Uprkos jedinstvenom stavu EU i SAD o neophodnosti formiranja ZSO, ne može a da se ne primeti narativ koji je preuzet od vlasti u Prištini, a koji je proteklih godina demonizovao svaki pomen o autonomiji za Srbe koji žive na Kosovu. Posebno dopadljivo za međunarodne aktere jeste poređenje ZSO sa Republikom Srpskom, zbog čega je nebrojano puta moglo da se čuje o „zloj“ nameri da se Kosovo „bosnizuje“, učini nefunkcionalnim, a ZSO pretvori u još jedan nivo vlasti koji će najpre paralizovati institucije centralne vlasti na Kosovu, a potom dovesti do separatističkih zahteva zdušno potpomognutih od strane Beograda. Najslikovitije

takav scenario opisuje premijer Albin Kurti u intervjuu koji je dao za DW: „Srbija na Kosovu pokušava da postigne nešto slično kao u Bosni i Hercegovini. Pogledajte, u Bosni sa Republikom Srpskom imamo državu koja se ne zove država, nego republika. Na sličan način bi Beograd želeo da na Kosovu ima državu koja se ne zove republika, već zajednica. I ona bi trebalo da postoji u okviru Republike Kosovo, koja se tako zove, a ne treba da bude država.“

Na tragu stava o zajednici kao opasnosti po Kosovo, specijalni predstavnik Nemačke za Zapadni Balkan, Manuel Saracín u intervjuu za Juronjuz Albanija, odgovarajući na pitanje o Zajednici srpskih opština, izjavljuje da Priština ne treba da se plaši rasprave o tome i istakao da stvaranje, kako je rekao, „nove Republike Srpske“ neće biti prihvaćeno. Zatim podvlači, „stvaranje nove Republike Srpske“ nikome nije u interesu. Specijalni predstavnik EU, Miroslav Lajčák je izjavio da neće novu Republiku Srpsku jer „nijedna zdrava osoba, pogotovo s obzirom na trenutnu situaciju u Bosni i Hercegovini, ne bi predložila tako nešto, niko kosovskom rukovodstvu neće da kaže da potpiše bilo šta štetno“. Strahove o „državi u državi“ umiruje i američki zvaničnik Gabrijel Eskobar opravdavajući

zašto je ZSO uopšte tema dijaloga: „Jasno je da je Zajednica ranije dogovorena, zato se o tome mora razgovarati. Međutim, ona ne bi trebalo da bude država u državi.“ Zapravo stav SAD je „tri NE“ za ZSO, da ne podrazumeva promenu Ustava Kosova, da ne stvara problem u funkcionisanju institucija i da ne bude „država u državi“.

Izjave međunarodnih zvaničnika pobijaju ono što već decenijama politička nauka, pravo i sociologija imaju da kažu na temu akomodacije različitih etničkih, verskih i drugih različitosti u složenim društвima. Reč „autonomija“ u novom čitanju postaje zlokobna reč koja već pri prvom pomenu asocira na opasnost, neizbežnu štetu i nefunkcionalnost. Nažalost, kao da se namerno prenebregava činjenica da je trenutni proces direktna posledica ukidanja autonomije za kosovske Albance u bliskoj prošlosti, nakon čega je usledila represija i suspenzija njihovih osnovnih ljudskih prava. Vlasti u Prištini odbijaju primenu ZSO koristeći rat u Ukrajini da predstave Srbiju kao Rusiju na Balkanu koja želi da destabilizuje region obnavljanjem sukoba na Kosovu, pogotovo preko „sofisticiranih“ instrumenata kao što je formiranje Zajednice. Zapravo, autonomija koju zahtevaju Srbi na Kosovu mnogo je manjeg obima od one koju su albanski predstavnici zahtevali u okviru Jugoslavije. Danas, kada vlasti u Prištini imaju poluge političke moći da zaštite manjinu, primene posebna prava za Srbe, nailazi se na odijum prema bilo kakvoj vrsti različitosti. Autonomija se čita kao pretnja kosovskoj državnosti i važećem ustavu. Paradoks ustava Kosova ima više nivoa. Prvo, nametnut je i predstavnici građana na Kosovu nisu imali prilike ni da ga pročitaju pre usvajanja. Drugo, predstavlja se kao sveto pismo koje je nepromenjivo iako se od svih političkih sistema na putu ka EU zahtevaju i podrazumevaju mnoge normativne izmene. Na kraju, finalni sveobuhvatni sporazum će svakako iziskivati značajne ustavne promene u oba politička sistema, a određeni amandmani koji bi se ticali ZSO ne bi ni na koji način mogli da ugroze pravni okvir koji je i do sada važio na Kosovu.

Postavlja se pitanje zašto je ZSO uopšte dovedena u vezu sa Republikom Srpskom? Prva nelogičnost je što ZSO predstavlja oblik autonomije u četiri jasno definisane sfere: obrazovanje, zdravstvo, lokalni ekonomski razvoj i urbano i ruralno planiranje na nivou udruženih opština. Nije planirano nikakvo deljenje vlasti na

centralnom nivou po konsocijativnom modelu koji je primjenjen u Bosni Hercegovini. Tako da paraliza institucija nije ni hipotetički moguća. Drugo, ne postoji nikakva sličnost u kapacitetima – na Kosovu Srbi čine 5 do 7% ukupne populacije, žele autonomiju u oblastima koje su od vitalnog značaja za njihov opstanak i njihova politička snaga ni na koji način ne može da ugrozi institucije centralnih vlasti. ZSO se odnosi na 10 opština koje su pretežno ruralne osim urbanog centra u Severnoj Mitrovici, teritorijalno nepovezane i infrastrukturno vrlo nerazvijene sa značajno starom populacijom i mladima koji zbog odsustva perspektive u stabilnom procentu godinama napuštaju Kosovo. Na kraju, ZSO predstavlja ideju integracije zdravstva i obrazovanja u kosovski sistem budуći da ovi resori trenutno funkcionишу potpuno nezavisno od vlasti u Prištini. Stoga formiranje Zajednice ne da ne bi derogiralo, već bi ojačalo postojeće institucije na Kosovu.

Drugo pitanje koje se nameće zašto je Republika Srpska toliki problem i personifikacija lošeg rešenja? Republika Srpska je formirana na osnovu Dejtonskog sporazuma koordiniranog od strane SAD koji je uspostavio trajan mir. Srbi u Bosni i Hercegovini u okviru Republike Srpske uživaju sva prava na posebnost i lišeni su bilo kakvog oblika diskriminacije. Ako je problem funkcionalnost „power-sharing“ sistema na centralnom nivou, onda se to može zameriti i drugim multietničkim društвima, koji pritom nemaju memoriju skorašnjeg sukoba. Belgija je u krizi koja je započela 2018. više od 600 dana bila bez formirane vlade. Stoga možemo predložiti debalkanizaciju i ujedno evropeizaciju regionalnih problema bar na nivou termina. Inovativni pristup bi bio – sprecimo „belgizaciju“ Kosova. Ukoliko je posredi separatizam koji se u poslednje vreme često vezuje za Republiku Srpsku i njene lidere ne bi trebalo izgubiti iz vida i primere kao što su Katalonija, Škotska... tako da Srpska nije usamljena na evropskom tlu. Ključna razlika je što je u slučaju balkanskih zemalja legitimizovan patrimonijalizam. Od međunarodnih predstavnika se očekuje da se obraćaju u terminima „ovo može – ovo ne može“, da podržavaju, sprečavaju, upozoravaju, uslovjavaju ili sankcionišu. Na taj način se možda može ispuniti cilj – postizanje određenih rešenja. Međutim, neizgrađeno lokalno vlasništvo nad procesom zajedno sa odsustvom političke odgovornosti domaćih lidera sva dostignuća lako učine upitnim.

MODEL DVE NEMAČKE U SVETLU POGLAVLJA 35

Dragutin Nenezić, pravnik
dragutin.nenezic@gmail.com

Model dve Nemačke za rešavanje pitanja Kosova i Metohije („KiM“) se u javnosti spominje barem petnaestak godina, inicijalno kao (neprihvaćeni) predlog nemačkog diplomate Volfganga Išingera tokom pregovora o statusu KiM u Beču 2007. godine, a danas kao (navodno) model koji zagovaraju pojedine države-članice EU, uključujući opet tu i Nemačku. O njemu se stoga govori mnogo i često, ali se, kako to već biva, to radi bez analize sporazuma u kom se taj model otelotvorio, i pogotovo se to radi bez povezivanja sa trenutno jedinim relevantnim pokazateljem očekivanja koja EU ima po pitanju KiM od Republike Srbije, a to je naravno Poglavlje 35. Zbog toga sam se za moj prvi članak u ovom biltenu odlučio upravo za ovu temu.

Model dve Nemačke

Model dve Nemačke je zasnovan na Sporazumu o osnovama odnosa između Federalne Republike Nemačke i Nemačke Demokratske Republike iz 1972. godine („Sporazum“), kojim su se tadašnje dve nemačke republike saglasile da odvojeno postoje i sarađuju, a jedna od posledica takvog dogovora je bila i to da su obe republike odvojeno i ravноправno primljene u UN naredne, 1973. godine. Politički, zaključenjem Sporazuma, Savezna Republika Nemačka („SRN“) je definitivno napustila do tada važeću Halštajnovu doktrinu, po kojoj je priznavanje Nemačke Demokratske Republike („NDR“) smatrano neprijateljskim aktom, u korist tzv. nove

istočne politike (Ostpolitik), koja je bila zasnovana na približavanju dve republike.

Wolfgang Išinger je započeo svoju diplomatsku karijeru 1975. godine u službi jedne od dve nemačke republike, pa se može reći da je profesionalno oblikovan upravo u vreme punog važenja Sporazuma, što je moguće jedan od razloga tolikog zagovaranja ovog modela s njegove strane.

Sporazum je po obimu nevelik – ima svega deset članova i preambulu. Verzija koju sam analizirao je na engleskom jeziku, i javno je dostupna na internetu.

Preamble Sporazuma je puna pozivanja na opšte principe, kako međunarodnog prava, tako i hladnoratovskog vremena – očuvanje mira, détente i bezbednost Evrope, nepovredivost granica i poštovanje teritorijalnog integriteta i suvereniteta svih država u Evropi u postojećim granicama kao osnovnog uslova za mir, uzdržavanje od upotrebe sile u odnosima između dve nemačke države. Pored toga, ona sadrži i ogragu da postoje različiti pogledi SRN i NDR na fundamentalna pitanja, uključujući tu i nacionalno pitanje. Konačno, njome se potvrđuje namera potpisnica da stvore uslove za međusobnu saradnju, u korist naroda obe republike.

Članom I.se definiše da će potpisnice razvijati normalne, dobrosusedske odnose na bazi jednakih prava.

Članom 2. se definiše da će se potpisnice rukovoditi principima iz Povelje UN, posebno suverene jednakosti država, poštovanja nezavisnosti, autonomije i teritorijalnog integriteta, prava na samoopredeljenje, zaštite ljudskih prava i nediskriminacije.

Članom 3. se reguliše rešavanje sporova između potpisnica – ono će, u skladu sa Poveljom UN, biti isključivo mirno, te će se potpisnice uzdržavati od upotrebe sile. Potpisnice ovim članom potvrđuju granicu između njih („sada i u budućnosti“) i u potpunosti se obavezuju da će uzajamno poštovati teritorijalni integritet.

Članom 4. potpisnice potvrđuju da će ubuduće postupati pod pretpostavkom da nijedna od njih ne predstavlja drugu u međunarodnoj sferi, odnosno da nijedna od njih neće nastupati u ime druge.

Članom 5. potpisnice potvrđuju da će promovisati mirne odnose između evropskih država i doprinositi bezbednosti i saradnji u Evropi, da će podržavati napore da se smanje trupe i naoružanje u Evropi bez ugrožavanja bezbednosti, kao i da će podržavati proces razoružavanja na međunarodnom nivou.

Članom 6. potpisnice potvrđuju da će ubuduće postupati pod pretpostavkom da je suverena jurisdikcija svake od njih ograničena samo na teritoriju te potpisnice, te da će uzajamno poštovati nezavisnost i autonomiju u unutrašnjim i spoljnim poslovima.

Članom 7. potpisnice izražavaju spremnost da regulišu praktična i humanitarna pitanja u procesu normalizacije njihovih odnosa. U tom cilju, potpisnice se obavezuju da zaključe sporazume kojima će razvijati i promovisati, a na osnovu Sporazuma, i na uzajamnu korist, saradnju u nizu oblasti, od kojih su posebno navedene:

- 1) Privreda;
- 2) Nauka i tehnologija;
- 3) Saobraćaj;
- 4) Pravosuđe/pravni saobraćaj;
- 5) Pošta i telekomunikacije;
- 6) Zdravstvo;
- 7) Kultura;
- 8) Sport; i
- 9) Zaštita životne sredine;

a što će sve posebno biti razrađeno dodatnim protokolom.

Članom 8. se reguliše razmena stalnih misija između potpisnica, koje će biti uspostavljene u sedišta vlada svake od potpisnica, dok će se praktična pitanja vezana za uspostavljanje misija regulisati odvojeno.

Članom 9. se potpisnice saglašavaju da Sporazum neće uticati na bilateralne i multilateralne međunarodne odnose i sporazume koje su zaključile ili koji ih se tiču.

Konačno, članom 10. se reguliše ratifikacija i stupanje Sporazuma na snagu.

Ekskurs: primena modela dve Nemačke na odnos Beograda i Prištine

Ukoliko bi Beograd i Priština postigli dogovor po ovom modelu, to bi značilo da se napušta model koji je uspostavljen u procesu njihovih pregovora pod okriljem EU („Briselski pregovori“), i zamenjuje novim i sveobuhvatnijim.

Podsećanja radi, od 2011. do danas su u okviru Briselskih pregovora postignuti dogovori u sledećim oblastima („Dogovori“):

- 1) Matične knjige;
- 2) Sloboda kretanja;
- 3) Katastar;
- 4) Carinski pečati;
- 5) Univerzitetske diplome;
- 6) Integrisano upravljanje prelazima;
- 7) Regionalno predstavljanje;
- 8) Razmena oficira za vezu;
- 9) Prikupljanje carinskih prihoda;
- 10) „Zajednica srpskih opština“;
- 11) Policija;
- 12) Pravosuđe;
- 13) Izbori na Severnom Kosovu;
- 14) Energetika;
- 15) Telekomunikacije;
- 16) Zvanične posete;
- 17) Civilna zaštita;
- 18) Osiguranje;
- 19) Revitalizacija mosta u Kosovskoj Mitrovici; i
- 20) Sertifikati za vozače i automobile.

Ovde treba skrenuti pažnju i na to da „Prvi sporazum o principima koji regulišu normalizaciju odnosa“ iz 2013.godine, iako po nazivu deluje da uređuje principe, zapravo uređuje oblasti pod brojevima 10)-13).

Za razliku od toga, Sporazum uređuje principe, na osnovu kojih bi trebalo da sledi razrada odnosa između potpisnica kroz posebne sporazume koji bi uređivali određene oblasti.

S druge strane, između Sporazuma i Dogovora postoje i izvesna preklapanja u pogledu oblasti, bez obzira na drugačiji način uređivanja, i to u sledećim oblastima:

- 1) Pravosuđe/pravni saobraćaj;
- 2) Telekomunikacije; i
- 3) Razmena stalnih misija, odnosno oficira za vezu.

Imajući sve navedeno u vidu, primena modela dve Nemačke na Beograd i Priština normativno podrazumeva stvaranje jednog šireg okvira za njihove međusobne odnose, kroz definisanje opštih principa na kojima će se „sada i u budućnosti“ graditi ti odnosi. Zatim, može se očekivati (ali nije neophodno da bi takav okvir funkcionisao) i definisanje kruga oblasti koje će se na tim principima regulisati nekim novim sporazumima/dogоворима. Isto tako, moguće je (ali ne i nužno) i regulisanje statusa Dogovora, odnosno njihova kodifikacija ili izmena.

Dodatno, ukoliko bi Beograd i Priština postigli dogovor po ovom modelu, to bi moglo imati i nekoliko praktičnih posledica. Prvo, takav dogovor bi zamenio eksplicitno/formalno priznanje Prištine od strane Beograda, koje bi postalo suvišno. Dalje, Priština bi mogla da postane član UN i bez tog priznanja, ali to ne mora da se desi, s obzirom da posle takvog dogovora Priština samostalno nastavlja svoje postojanje u međunarodnim odnosima, pa eventualni izostanak njenog prijema u UN ne bi trebalo da utiče na pravnu sudbinu tog dogovora. Konačno, po postizanju takvog dogovora, nastavila bi da postoje dva potpuno odvojena entiteta, među kojima bi na osnovu tog dogovora bila uspostavljena tzv. sveobuhvatna normalizacija.

Poslednje merilo Poglavlja 35

Šta bi zapravo bila ta sveobuhvatna normalizacija? Odgovor na to pitanje se (donekle) nalazi u Poglavlju 35. Ono sadrži svega jedno merilo koje se ne tiče implementacije Dogovora – i to je ujedno i (za sada) poslednje merilo. Ono se tiče „daljih sporazuma i napretka u normalizaciji odnosa“, a od Republike Srbije se očekuje „da ostane posvećena dijalogu pod okriljem EU, da se uključi u postizanje daljih sporazuma u novim oblastima, produbljujući normalizaciju u dobroj veri, sa perspektivom da to postepeno vodi u sveobuhvatnu normalizaciju odnosa između Srbije i Kosova, u skladu sa pregovaračkim okvirom“.

Dakle, cilj je sveobuhvatna normalizacija, ali se ona nigde ne definiše. U tom smislu, dogovor Beograda i Prištine po modelu dve Nemačke sasvim lako može predstavljati ispunjenje navedenog merila iz Poglavlja 35. Moguće je i da su autori Poglavlja 35 prilikom uvođenja pojma „normalizacije“ imali u vidu upravo Sporazum, mada se takav pojam javlja i u nizu drugih međunarodnih sporazuma (uglavnom onih kojima se okončavaju ratovi). Dalje, ta normalizacija mora biti sveobuhvatna, što se može postići menjanjem modela i definisanjem opštih principa koji bi uređivali različite oblasti, što je upravo suština Sporazuma, odnosno modela dve Nemačke, tim pre što samo merilo ne definiše dokle se prostire ta sveobuhvatnost, te se to implicitno prepušta samom postupku normalizacije. Ono što ostaje otvoreno je pitanje kakve bi principe sadržao takav novi dogovor. Neki od principa sadržanih u Sporazumu su istorijski prevaziđeni (npr. détente), ali se ne može isključiti njihova revitalizacija u svetlu podela nastalih posle eskalacije sukoba u Ukrajini. Neki od principa se dijametralno suprotno tumače od strane Beograda i Prištine, poput poštovanja teritorijalnog integriteta, pa bi jedno od tumačenja moralno da prevagne – ili da se nađe (možda i nametne) treće – da bi taj princip mogao da se nađe u novom dogovoru. Isto tako, krug oblasti koji može (a i ne mora) biti uređen novim dogovorom i/ili principima u njemu sadržanim je verovatno drugi najkritičniji uslov za postizanje tog dogovora, pa se lako može desiti da jednostavno ostane nedefinisan.

BCBP

Beogradska bezbednosna konferencija „Autoritarizam kao uzrok rata i dužnost da se odupremo“

Beogradski centar za bezbednosnu politiku (BCBP) vas poziva na novu regionalnu konferenciju, Beogradsku bezbednosnu konferenciju, zakazanu za 27. i 28. oktobar u Beogradu pod nazivom Autoritarizam kao uzrok rata i dužnost da se odupremo.

Beogradski centar za bezbednosnu politiku bio je osnivač i organizator Beogradskog bezbednosnog foruma (BSF) zajedno sa Beogradskim fondom za političku izuzetnost i Evropskim pokretom u Srbiji. Zajedno sa našim partnerima, tokom jedanaest godina postojanja Forum-a, pokrenuli smo mnoge dobre ideje i održali odlične diskusije. Iako cenimo ovo partnerstvo i godine saradnje, vanredna vremena u kojima živimo donose nove izazove. Najsloženija pitanja zahtevaju hrabro razmišljanje, dinamičniji i iskreniji dijalog i poboljšanu platformu koja će to omogućiti.

Zbog toga je nova regionalna konferencija, Beogradska bezbednosna konferencija, zakazana za 27. i 28. oktobar u Beogradu u organizaciji Beogradskog centra za bezbednosnu politiku (BCBP) pod nazivom Autoritarizam kao uzrok rata i dužnost da se odupremo.

Više o događaju možete pogledati na [LINKU](#).

Saopštenje za javnost: Građani ne smeju da budu taoci dijaloga Beograda i Prištine

Četrdeset organizacija civilnog društva, aktivista i medija sa Kosova i iz Srbije izražava svoju duboku zabrinutost zbog uticaja koji nedostatak napretka u dijalogu Beograda i Prištine ima na lokalne zajednice.

Imajući u vidu nedavne izveštaje EU i razvoj događaja na terenu, mi dole potpisani smo zabrinuti zbog uticaja nedostatka napretka u dijalogu Beograda i Prištine na lokalne zajednice u Srbiji i na Kosovu. Građani na terenu najviše pate od prisustva tenzija i nepoverenja. Sve strane stoga moraju odustati od zapaljive retorike koja preti i šteti odnosima unutar i između zajednica. Nejasnoće se moraju smanjiti kroz transparentnost i odgovornost. Svim građanima mora biti jasno šta je dogovoren, a sam proces dijaloga mora se približiti samim građanima koji su njime pogođeni.

Scene dočeka patrijarha Srpske pravoslavne crkve Porfirija na ulicama Prizrena šalju pozitivnu poruku međusobnog poštovanja i mirnog suživota; slike i osećanja koja ulivaju nadu u budućnost odnosa unutar i između Srbije i Kosova. Pohvalujemo sve strane za njihov konstruktivan pristup – posebno predsednika opštine Peć, Gazmenda Muhadžerija, koji je prisustvovao ustoličenju – i nadamo se da se na ovim temeljima mogu graditi dalji odnosi.

Međutim, takođe pozivamo na opipljiv napredak u mnogim drugim područjima. Na Kosovu postoji suštinski nedostatak dijaloga i saradnje kroz izabrane institucije. Poslanici Srpske liste ne uspevaju da predstavljaju potrebe zajednice kosovskih Srba. Kontinuirano odsustvo njihovih poslanika iz Skupštine Kosova znači da njihovi birači i svakodnevni problemi sa kojima se suočavaju nisu efikasno predočeni. Pozivamo na hitan povratak Srpske liste i aktivno učešće.

Saopštenje u celosti je dostupno [OVDE](#).

U Biltenu Radne grupe NKEU za Poglavlje 35 se iznose stavovi o pregovorima između Beograda i Prištine, prednostima i posledicama ponuđenih rešenja na stanje demokratije i društva u Srbiji, položaj i zaštitu etničkih zajednica na Kosovu, regionalnu stabilnost i pomirenje, Evropske integracije Srbije i druge važne teme od interesa za razvoj našeg društva. U biltenu se objavljaju tekstovi i stavovi članica Radne grupe, ali se daje mogućnost i drugim društvenim i političkim akterima da iznesu svoje stavove po pitanjima od značaja za Poglavlje 35. Bilten se objavljuje jednom mesečno, distribuira se putem elektronske pošte, i može da se preuzme sa internet stranice Nacionalnog konventa o Evropskoj uniji, kao i sa stranice Instituta za teritorijalni ekonomski razvoj (InTER) koji koordinira radom Radne grupe za Poglavlje 35 i uređuje sadržaj biltena.

BILTEN RADNE GRUPE NACIONALNOG KONVENTA O EVROPSKOJ UNIJI ZA POGLAVLJE 35

Broj 48 (oktobar 2022.)

poglavlje35@regionalnirazvoj.org

www.eukonvent.org

www.regionalnirazvoj.org

Mišljenja i stavovi izraženi u ovoj publikaciji ne odražavaju neophodno zvanične stavove Ambasade Kraljevine Norveške, Balkanskog fonda za demokratiju Nemačkog Maršalovog fonda SAD, kao ni Nacionalnog konventa o Evropskoj uniji, niti InTER-a.